

Використання співробітниками оперативних та слідчих підрозділів широких можливостей криміналістичних обліків слугує не тільки зверненням до інформативного джерела важливої для розкриття злочину інформації, а й одним із засобів активізації боротьби із тяжкими злочинами, що вчиняються із застосуванням вогнепальної зброї.

Отже, криміналістичний облік вогнепальної зброї відіграє важливу роль під час розслідування кримінальних правопорушень, зняттям вчинення яких вона є [3, с. 1].

Перелік джерел посилання

1. Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України: Закон України від 03.03.2022 р.

№ 2114-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2114-20> (дата звернення: 14.02.2023).

2. Про затвердження Інструкції з організації функціонування криміналістичних обліків експертної служби МВС: наказ від 10.09.2009 № 390. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0963-09#Text> (дата звернення: 14.02.2023).

3. Костенко М. В. Використання криміналістичного обліку вогнепальної зброї при розслідуванні злочинів, вчинених організованими групами. *Теорія і практика правознавства*. 2015. Вип. 2 (8). С. 1—5.

Становлення нового напрямку досліджень — вибухотехнічної трасології в аспекті розслідування кримінальних правопорушень

Аліна Косінська,

Навчально-науковий інститут №2 Національної академії внутрішніх справ, м. Київ, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-1331-5157>, e-mail: alinka-kosinskaya@ukr.net

Обґрунтовано запровадження нового напрямку експертної практики через те, що в умовах війни злочинці все частіше застосовують вибухові об'єкти для зламу замикаючих пристроїв та перешкод, дослідження слідів яких носить колізійний характер.

Ключові слова: трасологія; вибухотехніка; вибухотехнічна трасологія.

Development of the new research area: explosive trace evidence analysis in terms of investigating criminal offences

Alina Kosinska

The introduction of a new area of forensic expert practice is justified: in conditions of war, criminals increasingly use explosive items to break locking devices and obstructions. Study of their traces is collisional in nature.

Keywords: trace evidence analysis; explosives engineering; explosive trace evidence analysis.

Однією з актуальних проблем сьогодення є збереження майна від мародерів та інших злочинних елементів. В умовах зростання статистики вчинення кримінальних правопорушень проти власності та, зокрема, й такого кримінального правопорушення, як мародерство, важливим є проведення ефективного, всебічного та повного розслідування. Правоохоронні органи на місці події насамперед виявляють та фіксують сліди зламу, поява яких — результат впливу використаного правопорушником зняття зламу на об'єкт посягання або перешкоду. Під «зламом» слід розуміти дію, що характеризується ушкодженням, повним або частковим руйнуванням перепони або замикаючого пристрою, що забезпечує можливість проникнення в приміщення, сховище, автомобіль або в інше місце, де зберігаються об'єкти посягання.

Мета вчинення кримінальних правопорушень проти власності зі зломом певної перешкоди чи замикаючого пристрою зазвичай обумовлюється швидкістю, ефективністю, непомітністю для людей та «рентабельністю» — вигідним співвідношенням між незаконною вигодою та витратами. За природою виникнення сліди зламу є такими, що утворені від механічного впливу. Досить новим видом зламу є пошкодження, утворені від вибухових пристроїв. Враховуючи особливості дослідження та способи зламу, у силу своїх «розумових здібностей» крадії, грабіжники та мародери на тимчасово окупованих територіях часто використовують вибухонебезпечні предмети для відкриття сховків чи руйнування перешкод. Важливе значення у випадку розслідування зламу за допомогою вибухових пристроїв має галузь криміналістичної техніки — вибухотехніка.

Завданням криміналістичної вибухотехніки є встановлення факту, обставин та причин вибуху, установлення конструкції, способу та виду вибухового пристрою чи вибухової речовини та, відповідно, установлення інформації про те, які професійні навички має особа, яка його сконструювала (виготовила, встановила та привела у дію тощо).

Найпоширенішими об'єктами, що їх вивчає вибухотехніка, є вибухові речовини; засоби підриву (капсулі та детонатори, вогнепровідні та детонуючі шнури); боєприпаси (гранати, міни, снаряди); саморобні вибухові пристрої; піротехнічні вироби; навчально-імітаційні засоби; залишки після вибуху або після застосування спеціальних засобів руйнування; предмети, що імітують вибухові речовини та вибухові пристрої [4], безпосередньо місце вибуху, деформовані внаслідок вибуху об'єкти, знаряддя та матеріали, за допомогою яких були виготовлені вибухонебезпечні предмети тощо.

Сліди зламу внаслідок вибуху (застосування вибухонебезпечних предметів) характеризуються руйнуванням, сильною пластичною деформацією матеріалу зламаної перешкоди, а також слідами хімічного розкладання вибухових речовин. Відповідно постає питання: чи можна вважати сліди зламу внаслідок вибуху об'єктом дослідження галузі криміналістичної техніки — вибухотехніки?

Сліди зламу вивчає трасологія, а точніше, її підрозділ — механоскопія. У свою чергу, трасологія — це галузь криміналістичної техніки, що вивчає матеріально фіксовані сліди — відображення слідоутворюючих об'єктів на слідоприймаючих. Ідентифікаційні завдання трасології містять ідентифікацію осіб та предметів за їх слідами (відображеннями), установлення загальної групової належності; діагностичні завдання, спрямовані на віднесення досліджуваних об'єктів до певної категорії предметів тощо. За допомогою розв'язання діагностичних завдань визначають характер слідоутворення вилучених об'єктів (відображень), установлюють зв'язок між учиненим правопорушенням та вилученими слідами, а також особливості та загальні ознаки об'єкта, що залишив слід, тощо.

Отже, аналіз завдань та експертне значення для розслідування кримінально протиправних діянь обох галузей криміналістичної техніки — вибухотехніки та трасології, дозволяє зробити висновок, що спеціалістам-вибухотехнікам, трасологам треба інтегрувати свої знання, аби проводити дослідження вибухотехнічних предметів, установлювати механізм їхньої дії на об'єкт — перешкоду або

замикаючий пристрій. З огляду на проблематику даного колізійного питання, ми вважаємо, що майбутнім перспективним напрямком розвитку криміналістичної техніки є запровадження нового підрозділу в криміналістиці — вибухотехнічної трасології.

Як вже було визначено, трасологія як наука загалом передбачає вивчення слідів різноманітного походження, проте у процесі розвитку практики криміналістичних експертних досліджень у розглядуваних нами випадках без застосування комплексу знань не обійтись. Отже, на нашу думку, установлення такого напряму досліджень, які будуть виконуватись вибухотехнічною трасологією, є доцільним та корисним для розвитку криміналістики в Україні. Відповідно, важливим елементом вибухотехнічної трасології має стати такий вид трасологічного дослідження, як встановлення цілого за частинами. Тобто, ототожнення уламків, елементів вибухових пристроїв, виявлених на місці зламу внаслідок вибуху. Основними завданнями такого дослідження має бути встановлення обставин, у результаті яких відбувся вибух, а також чи склали між собою вилучені елементи єдине ціле. Як наслідок, за умови розв'язання вказаних вище завдань існує реальна можливість установлення вибухового пристрою за виявленими частинами. Не менш важливим результатом може бути й установлення належності вибухонебезпечного предмету до збройного забезпечення певної армії або спеціального підрозділу, що значно спрощує розслідування кримінальних правопорушень та розшук злочинців.

Тож, виокремлення цього напряму комплексних експертних досліджень дасть змогу підвищити ефективність розслідування кримінальних правопорушень та розширити можливості експертної практики в Україні.

Перелік джерел посилання

1. Алексеев О. О. Розслідування окремих видів злочинів : навч. посіб. / О. О. Алексеев, В. К. Весельський, В. В. Псковський. Київ, 2014. 320 с.
2. Експертизи в судочинстві України : наук.-практ. посіб. / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, І. В. Гори. Київ, 2017. 504 с.
3. Криміналістика : підручник / В. В. Пясковський, Ю. М. Чорноус, А. В. Самодін та ін. / за заг. ред. В. В. Пясковського. Київ, 2020. 752 с.
4. Приходько Ю. П. Криміналістичний аналіз кримінального вибуху як способу вчинення злочину. Теорія і практика судової експертизи : мат-ли кругл. столу (Київ, 12.05.2016). Київ, 2016. С. 259—261.